

Тетяна ЩЕРБИНА
Валентина ЗАСКАЛЕТА

КАРПАТСЬКІ ЛЕКСИЧНІ ЕЛЕМЕНТИ В ГОВІРКАХ СЕРЕДНЬОНАДДНІПРЯНСЬКО-СТЕПОВОГО ПОРУБІЖЖЯ

Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія.
Випуск 2 (50)
УДК 811.161.2'286

DOI:10.24144/2663-6840/2023.2(50).492–499

Щербина Т., Заскалета В. Карпатські лексичні елементи в говірках середньонадніпрянсько-степового порубіжжя; кількість бібліографічних джерел – 18; мова українська.

Анотація. Актуальність дослідження спільних для дистантних ареалів лексичних одиниць зумовлена потребою вивчення результатів міжмовного й міждіалектного контактування, що дає інформацію про історію формування окремих говорів, наближує до розв'язання проблем генези елементів лексичного й семантичного рівнів діалектної мови, окреслює шляхи динаміки словникового складу. Мета цієї розвідки – зіставний аналіз лексичних і семантичних одиниць говірок середньонадніпрянсько-степового порубіжжя, що мають паралелі в діалектах карпатської групи говорів; дослідження спільних і відмінних рис цих явищ, особливостей функціонування на тлі різних мовних контекстів територіально віддалених ареалів у межах єдиного українського континууму.

Аналіз лексикографічних матеріалів виявив понад 250 лексем, що мають принаймні одне спільне значення, із них 27 відрізняються фонетичним оформленням, 23 – акцентуаційно. Для 14 формально подібних лексем характерні часткові чи повні семантичні відмінності. Виявлені на підставі зіставного вивчення паралелі між лексичними явищами говірок середньонадніпрянсько-степового порубіжжя та карпатської групи говорів згруповані залежно від особливостей семантики та наявності чи відсутності формальних відмінностей репрезентантів сем, а в межах групи найменувань зі спільними елементами семантичної структури виокремлені підгрупи назв, семантика яких повністю збігається в порівнюваних зонах; тих, що мають спільне одне чи кілька значень; семантично тотожних лексем, що функціонують у досліджуваних ареалах у різних фонетичних, словотвірних чи граматичних варіантах.

Порівняння мовних явищ, поширених у говірках середньонадніпрянсько-степового порубіжжя й бойківських, закарпатських і лемківських говірках виявляє, з одного боку, унікальність цих мовних ландшафтів, а з іншого – засвідчує спільні лексичні й семантичні риси. Функціонування карпатських лексичних елементів у говірках середньонадніпрянсько-степової межі, особливості їх формальної й семантичної структури пояснюємо передовсім специфікою формування досліджуваного ареалу, зокрема інтенсивними міграційними потоками, наслідком яких стала строкатість мовного ландшафту, значна кількість різнодіалектних вкраплень, накладених на середньонадніпрянську основу; припускаємо також можливе збереження залишків спільного архаїчного фонду.

Ключові слова: лексичні паралелі, говірки середньонадніпрянсько-степового порубіжжя, закарпатські, бойківські, лемківські говірки.

Постановка проблеми. Дослідження діалектної лексики має давні багаті традиції, з-поміж яких особливо інформативним стало поєднання різних підходів до опису об'єкта вивчення. Кількісне і якісне розширення фактичного матеріалу, засвідченого в текстологічних і лексикографічних працях, лінгвістичних атласах різних типів (загальнослов'янських, національних, регіональних) істотно вплинуло на результати вивчення структури говорів, вирішення складних питань походження більших і менших мовно-територіальних утворень, їхніх структурно-генетичних зв'язків з іншими, як територіально близькими, так і віддаленими ареалами, що часто кореспондують спільні мовні явища, які існують у кожному з мовних континуумів автономно, залежно від конкретних умов системи тої чи тої говірки. Аналіз спільних рис і діалектних відмінностей, пов'язаних із неоднаковою репрезентацією того самого явища в мовному просторі, простеження взаємозумовленості, на перший погляд, протилежних процесів, дає інформацію про наслідки міжговіркової взаємодії, про історію формування окремих діалектів й наближує до розв'язання проблем генези елементів лексичного й семантичного рівнів діалектної мови, окреслює шляхи динаміки словникового складу.

Аналіз досліджень. Активізація вивчення й інтерпретації спільних для двох / кількох мов чи діалектів одиниць лексичного фонду зумовлена потребою систематизації значного за обсягом матеріалу, розміщеного в рукописних лінгвістичних атласах і словниках, доданих до дисертацій, а також підготовкою й виданням лінгвогеографічних і лексикографічних праць, що стали надійним підґрунтям для з'ясування багатьох аспектів міжмовного й міждіалектного контактування. Зокрема, простежені зв'язки говорів північного наріччя і діалектів південно-західного наріччя: на матеріалі весільної лексики окреслено полісько-гуцульські паралелі [Бігусяк 1996], звернено увагу на функціонування назв одягу і взуття в середньополіських і гуцульських говірках [Гришак 2008], досліджено карпато-поліські зв'язки в метеорологічній лексиці [Могила 1983], прокоментовано дистантні контакти західнополіських і гуцульських говірок на матеріалі лісової лексики [Наконечна 2010], на прикладі рибальських найменувань описані східнополісько-західнополіські лексичні паралелі [Тищенко 2010], з'ясовані полісько-подільські паралелі в дендролексиці [Гороф'янюк 2010], у назвах народних ремесел [Краєвська 2010] тощо.

Рідше в зіставних дослідженнях лексичного й семантичного рівнів діалектної мови представлені зв'язки говорів південно-східного наріччя з іншими діалектними ареалами української мови: за лексикографічними матеріалами проаналізовані середньонадніпрянсько-гуцульські лексичні паралелі [Мартинова 2012], репрезентовані слобожансько-поліські та слобожансько-гуцульські паралелі оцінної лексики [Леснова 2010, 2012], найменувань їжі [Волошинова 2010], прокоментовано склад та семантичну структуру лексики на позначення одягу, взуття, головних уборів та прикрас у говірках середньонадніпрянсько-степового порубіжжя та поліських [Щербина 2010], гуцульських говірках [Щербина 2012].

Тематична й ареальна нерівномірність досліджень лексики й семантики української діалектної мови зумовлена різними лінгвістичними й позамовними чинниками: значною територією поширення української мови і специфікою різних за часом формування діалектних утворень, складністю лексики як об'єкта дослідження, що вимагає від діалектологів постійної уваги до всіх особливостей денотата, а також чинників, які впливають на варіювання досліджуваних найменувань.

Об'єкт нашого зацікавлення впродовж багатьох років становлять говірки середньонадніпрянсько-степового порубіжжя – периферійної частини середньонадніпрянського діалекту, його південної зони. Сучасні мовні особливості цього мовно-територіального утворення – це результат накладання на давню середньонадніпрянську основу спричинених міграційними процесами різнодіалектних явищ, характерних для більш пізнього за часом створення степового говору. Підґрунтям класифікації діалектного типу говірок середньонадніпрянсько-степового порубіжжя за даними лексики на позначення одягу, взуття, головних уборів і прикрас було виявлення її генетичних зв'язків і встановлення відповідності зафіксованих явищ із кожною з порубіжних систем та паралелей із віддаленими ареалами [докладніше див. Щербина 2009].

Актуальність вивчення спільних для дистантних мовно-територіальних утворень явищ лексики й семантики очевидна ще й з огляду на неоднозначні причини виникнення паралельних елементів, які можуть бути свідченням більш давніх контактів між етносами / етнічними групами чи пізніших міжзональних зв'язків або ж сигналізувати про незалежні від контактування паралельні інновації чи збереження спільного архаїчного фонду [Гриценко 1988, с. 104–105] в межах колись єдиного континууму [Жилко 1960, с. 21, Мартинова 2012, с. 63–64].

Аналіз ізолекс та ізосем середньонадніпрянсько-степової межі й інтерпретація їх у загальноукраїнському ареальному контексті показали, що приблизно 60 % засвідчених у цьому континуумі лексичних і семантичних одиниць властиві лише зазначеним говіркам і функціонують у них як модифікації тих, що поширені на території старожитніх говорів. Решта ж мовних явищ, залежно від виокремлених у досліджуваному ареалі діалектних зон

(західної і східної) і груп говірок (північно-західної, центральної, надніпрянської, північної, південної) та острівних мікроареалів, які можуть бути компонентом кожної з груп говірок (Щербина 2009, к. 169), виявляє різний ступінь спорідненості з іншими, як суміжними, так і віддаленими діалектами української мови, або ж є загальноукраїнськими, інтердіалектними чи інтермовними.

Мета цієї розвідки – зіставний аналіз лексичних і семантичних одиниць говірок середньонадніпрянсько-степового порубіжжя, що мають паралелі в діалектах карпатської групи говорів, дослідження спільних і відмінних рис цих явищ, особливостей функціонування на тлі різних мовних контекстів територіально віддалених ареалів у межах єдиного українського континууму.

Підставою для виокремлення лексичних паралелей між говірками карпатської групи говорів і говірками середньонадніпрянсько-степового порубіжжя стали матеріали регіонального картографування найменувань одягу, взуття, головних уборів і прикрас у говірках суміжжя середньонадніпрянського і степового діалектів [Щербина 2009], «Словника середньонадніпрянських говірок» (ССГ), «Словника бойківських говірок» (СБГ), «Словника закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району» (СЗГ), «Лемківського словника» (ЛС), пізніші авторські записи в говірці с. Журавка Звенигородського р-ну (до адміністративно-територіальної реформи 2020 р. – Шполянського р-ну) Черкаської обл. (Жр).

Методи та методика. Методологічним підґрунтям нашої статті є описовий метод (систематизація й лексико-семантичний аналіз зіставлюваних мовних елементів), елементи методу компонентного аналізу (для виявлення компонентів семантичної структури лексем), суцільної вибірки (для добору матеріалу з діалектних словників).

Виклад основного матеріалу. Своєрідність протікання мовних процесів у говірках середньонадніпрянсько-степового порубіжжя виявилася в строкатості діалектного ландшафту, співіснуванні в окремих говірках різнодіалектних елементів, що функціонують як паралелізми. Матеріали регіонального картографування назв одягу, взуття, головних уборів і прикрас в ареалі середньонадніпрянсько-степового порубіжжя й зіставлення зазначених найменувань із мовними явищами інших діалектних зон засвідчують, що 23 % одиниць лексики й семантики західної зони, зокрема північно-західної групи говірок аналізованої межі, мають паралелі в північному й південно-західному наріччі (частіше в східноподільських, зрідка в гуцульських і лемківських говірках). Мовні явища центральної групи говірок східної зони середньонадніпрянсько-степового порубіжжя (9 %) мають паралелі в інших, зокрема й подільських і волинських говірках; 10 % лексичних і семантичних елементів, ізголки яких окреслюють суцільні ареали чи функціонують спорадично в північній групі говірок середньонадніпрянсько-степового порубіжжя, засвідчені в бойківських і надністріанських говірках, а інтерпре-

тація діалектних лексичних одиниць, поширених у південній групі говірок, засвідчує 3 % спільних рис із говірками південно-західного наріччя, серед яких – бойківські й закарпатські.

Аналіз лексикографічних матеріалів виявив понад 250 лексем, що мають принаймні одне спільне значення, із них 27 мають відмінності у фонетичному оформленні, 23 відрізняються акцентуаційно. Семантика 14 формально подібних лексем має часткові чи повні відмінності. Зауважимо, що найбільше відповідників між мовними одиницями говірок середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя та карпатської групи діалектів засвідчено в лексиці, що позначає важливі реалії повсякденного життя: назвах одягу, взуття, головних уборів та прикрас; найменуваннях рослин, їжі й продуктів харчування, обрядової лексики, термінології будівництва тощо. Це зумовлено подібністю денотатів (причому позначувані предмети можуть частково відрізнятися функціями, наявністю чи відсутністю деяких складових елементів, що передбачає відмінності в називанні), спільністю історії й культури українського народу.

Виявлені на підставі зіставного аналізу паралелі між лексичними явищами говірок середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя та карпатської групи говорів групуємо залежно від особливостей семантичної структури та наявності чи відсутності відмінностей у формальній структурі репрезентантів сем, а в межах групи найменувань зі спільними елементами семантичної структури, відповідно до запропонованої Г.І. Мартиноюю класифікації лексичних паралелей, виокремлюємо підгрупи лексем, семантика яких повністю збігається в обох діалектах; тих, що мають спільне одне чи кілька значень; лексеми, які мають спільну семантику, але функціонують у досліджуваних ареалах у різних фонетичних, словотвірних і граматичних варіантах [Мартинова 2012, с. 64].

З огляду на обсяг статті й на те, що більшість аналізованих сем у говірках середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя реалізовані кількома мовними одиницями (до 19 найменувань), ілюстративний матеріал із цих говірок обмежуємо лише спільними зіставними з карпатським ареалом рисами без уваги до інших лексичних варіантів; коментарі про локалізацію явища подаємо тільки в разі не суцільного його поширення в досліджуваному континуумі.

Першу групу формують лексеми, що в говірках середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя й говірках карпатської групи говорів (закарпатських, бойківських, лемківських) засвідчені з тотожним значенням (у дужках першими подаємо покликання на говірки середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя). Так, паралелі в бойківських говірках мають номени *платок* 'хустка, загальна назва; великий квадратний шматок тканини, яким заміняють жінки покривають голову' (к. 114¹; ССГ, с. 315; СБГ, I, с. 79), *обув* 'взуття, загальна назва' (к. 79; СЗГ,

с. 212), *кул'чики*, *кул'чатка* 'сережки, жіноча прикраса для вух', зафіксована лише в чотирьох говірках західної зони досліджуваної межі (к. 130; СБГ, I, с. 248), *шмат'а* 'одяг, загальна назва', засвідчено у двох говірках західної зони суміжжя середньонаддніпряньських і степових говірок (к. 1; СБГ, II, с. 386); *роз[с]ірка* 'смуга тканини, яку вшивають у верхню передню частину штанів' (к. 38; СБГ, II, с. 191), *підб'їй / підбойка* 'підкладка, тканина, пришита зісподу одягу', поширена в говірках західної зони середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя (к. 45; СБГ, II, с. 66).

У закарпатських говірках засвідчені тотожні відповідники для найменувань *безно* 'безодня' (ССГ, с. 31; СЗГ, с. 21), *н'їмиц'а* 'блекота чорна' (ССГ, с. 271; СЗГ, с. 208), *с'їянка* 'насіння цибулі першого року' (Жр; СЗГ, с. 331), *суша* 'посуха' (Жр; СЗГ, с. 346), *пошист* 'мед. зараза' (Жр; СЗГ, с. 276), *вон'* 'сморід' (Жр; СЗГ, с. 40), *дичка* '1) дика груша; 2) плід дикої груші' (Жр; СЗГ, с. 65), *вал'ок* 'виготовлений із суміші соломи й глини чи землі блок, який використовували для будівництва' (ССГ, с. 50; СЗГ, с. 34), *боричовик* 'борщівник європейський' (Жр; СЗГ, с. 29), *зага* 'печія' (Жр; СЗГ, с. 91), *зносок* 'найменше останнє яйце, знесене куркою' (ССГ, с. 152; СЗГ, с. 129), *нап'їрник* 'мішок зі щільної тканини, куди насипають пір'я для подушки або перини' (Жр; СЗГ, с. 192), *случай* 'випадок' (Жр; СЗГ, с. 335) тощо.

У лемківських говірках виявлені паралелі для назв *літра* 'літр' (Жр; ЛС, с. 186), *корал'і* 'коралове намисто' (ССГ, с. 195; ЛС, с. 207), *гр'їб* 'могила' (Жр; ЛС, с. 199), *буча* 'метушня' (Жр; ЛС, с. 195), *свайба* 'весілля' (ССГ, с. 372; ЛС, с. 56), *кравчик* 'жук' (Жр; ЛС, с. 124), *бабка* 'ковадло для клепання коси' (Жр; ЛС, с. 166), *околот* 'обмолочений сніп жита чи ячменю' (ССГ, с. 283; ЛС, с. 310), *зовиц'а* 'сестра чоловіка' (ССГ, с. 152; ЛС, с. 302); деякі лексеми з тотожним значенням засвідчені і в закарпатських, і в лемківських говірках: *крижма* 'шматок білої тканини, який хрещена мати дарує дитині на хрестини' (ССГ, с. 206; СЗГ, с. 154; ЛС, с. 261).

Серед зіставлюваного лексичного матеріалу більшість найменувань – іменники, рідше трапляються прикметники, що, ймовірно, пов'язано зі специфікою усного діалектного мовлення, у якому прикметники, як констатують й інші дослідники, представлені бідно [див. Руснак 2009, с. 333; Делюсто 2010, с. 11]. Зокрема, серед аналізованих паралелей – *п'їркий* 'стрімкий' (Жр; ЛС, с. 322), *жил'їзний* 'залізний' (Жр; ЛС, с. 48), *зап'їтий* 'впертий' (Жр; ЛС, с. 83), *пот'їшний* 'кумедний' (Жр; ЛС, с. 179).

Аналізований матеріал репрезентує підгрупу найменувань, що в зіставлюваних говірках мають спільну семантику, однак розрізняються обсягом семантичної структури, причому в говірках середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя вона ширша порівняно з говірками карпатського ареалу. Наприклад, для фрагментів семантичної структури лексеми *платок*, що в наддніпряньській групі говірок середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя має значення 'жіночий одяг на зразок спідниці,

¹ Тут і далі покликання на карти подаємо за працею: Щербина Т.В. Ареалогія середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя: монографія. Черкаси: Видавець Андрощук П.С., 2009. 348 с.

зроблений із двох зшитих до половини полотнищ, здебільшого з вовняної картатої тканини', 'широке грубе полотнище, в якому носять сіно, соломі і т. ін.', 'розпарений дубовий чи ясеневий дрючок, із якого гнуть ободи на колеса', виявлено паралелі в бойківських говірках, де лексема відома зі значенням 'рядно' (СБГ, II, с. 79), у лемківських говірках – 'простирадло', 'рядно' (ЛС, с. 279). Номен *с'ір'ак* у говірках середньонадніпряньсько-степового порубіжжя засвідчений з 7 значеннями: 'верхній чоловічий одяг із домотканого грубого полотна сірого кольору, без підкладки, у якому доглядали худобу', 'верхній чоловічий одяг із темно-коричневого сукна, на підкладці, з відлогою', 'короткий козушок, покритий сукном сірого кольору', 'частина верхнього одягу для захисту голови в негоду', 'довгий, майже до колін, чоловічий піджак', 'куртка з сірого сукна зі стоячим коміром', 'незможна людина, бідняк' (к. 70, ССГ, с. 381), серед яких є спільне із відповідником у бойківських говірках – 'куртка з сіро-синього сукна, зі стоячим коміром' (СБГ, II, с. 219). Вирізняється розгалуженістю семантичної структури (9 значень) у говірках середньонадніпряньсько-степового порубіжжя лексема *постоли* 'взуття з цілого чотирикутного шматка шкіри без пришивної підошви', 'кімнатне взуття, виготовлене зі старого зношеного одягу', 'взуття, видовбане зі шматка дерева', 'виплетене з лика взуття', 'взуття, виплетене зі шкіряних смужок, ремінців', 'взуття зі шкіри загиблої тварини', 'взуття з відрізаною халявою', 'взуття, виплетене з конопель', 'глибокі калоші' (к. 100) – у бойківських говірках у бойківських *постоли* 'личаки' (СБГ, II, с. 122). Примітно, що деякі з зіставляваних мовних одиниць у говірках середньонадніпряньсько-степового порубіжжя – полісемантичні лексеми, які паралельно функціонують у цих же говірках в однозначних словотвірних варіантах: *лата* / *латка* 'шматок тканини або шкіри, яким зашивають дірку в одязі, взутті', *лата* / *латина* 'дошка в паркані', *лата* 'довга жердина або дошка, яку кладуть уперек кроків' (к. 20) – пор. у бойківських говірках *лата* 'рейка на кроковах, на яку кладуть черепицю' (СБГ, I, с. 404). Припускаємо, що розширення семантики аналізованих лексем відбулося внаслідок міждіалектного контактування й пов'язане з особливостями формування ареалу середньонадніпряньсько-степового суміжжя.

Другу групу лексичних паралелей між говірками середньонадніпряньсько-степового порубіжжя і говірками карпатської групи говорів утворюють найменування, для яких характерний збіг хоча б одного з компонентів семантичної структури і які відрізняються формальними модифікаціями, що здебільшого зумовлено специфікою фонетичних систем зіставляваних ареалів:

– реалізація фонемою /и/ звуком [и] / збереження давнього [ы]: *обанолі* 'одна з двох крайніх (напівкруглих з одного боку) (Жр) – *обанолы* 'тс' (СЗГ, с. 210), *тичка* 'довга палиця, жердина' (Жр) – *тычка* 'тс' (ЛС, с. 121), *выпас* 'процес випасання худоби' (Жр) – *выпас* 'тс' (ЛС, с. 62), *цанки* 'на задніх ногах (стояти)' (Жр) – *цанкы* 'тс' (ЛС, с. 321), *криси* 'краї

капельюха' (к. 113) – *крисы* 'тс' (ЛС, с. 174), *вредний* 'причіпливий, недобрый на вдачу' (ССГ, с. 75), 'шкідливий' (Жр) – *вредный* 'недобрый, шкідливий' (СЗГ, с. 42), *толковий* 'розумний' – *толковый* 'тс' (СЗГ, с. 352), *волочит* 'боронувати' (Жр) – *волочыти* 'тс' (СЗГ, с. 46), *гыркат* 'покрикувати зі злістю' (Жр) – *гыркати* 'тс' (СЗГ, с. 47);

– збереження ненаголошеного [о] / перехід ненаголошеного [о] в [у]: *пригорин'а* 'пригорща' (Жр) – *пригуриш'а* 'тс' (СЗГ, с. 280);

– специфіка реалізації фонемою /е/ [и] / [і]: *кур'дутил* 'низькоросла людина' (Жр) – *кур'дуп'ил* 'низькоросла, але коренаста людина' (СЗГ, с. 150);

– особливості реалізації фонемою /а/ [а] / [і]: *нарайат* 'порадити, підказати' (ССГ, с. 262) – *нарайити* 'дати рекомендацію' (СЗГ, с. 194);

– м'які / тверді приголосні в середині слів [л'] : [л]: *понагал'ник* (Жр) – *понагалник* 'тс' (СЗГ, с. 253), [с'] : [с]: *бос'ака*, *бос'акон*, *бос'і*, *босон'іж* 'ходити босим, без взуття' (к. 81) – *босака*, *босо*, *на босу ногу* 'босоніж' (ЛС, с. 46), *бос'ака* 'тс' (СЗГ, с. 30), *Возн'сен'іше* 'християнське свято Вознесіння' (Жр) – *Возн'сен'іше* 'тс' (СЗГ, с. 40);

– збереження дзвінкості перед глухими / оглушення дзвінких приголосних перед глухими: *лиз'кат* 'бути вибагливим у їжі' (Жр) – *лиск'ати* 'тс' (СЗГ, с. 161)

– звуки [л] – [в]: *фалда* 'м'який поздовжній згин на тканині, утворений призбируванням, стягненням, складанням її' (к. 76) – *фавда* 'тс' (СБГ, II, с. 326).

До цієї ж групи зараховуємо лексеми, що в протиставлюваних системах мають однакове значення, але відрізняються наголошуванням: *нидоноски* 'старий, зношений, порваний одяг', засвідчено в одній говірці центральної зони досліджуваного порубіжжя (к. 3) – *нидоноски* 'старий одяг, який хтось носив' (СЗГ, с. 204), *повивач* 'довгий вузький шматок тканини для сповивання немовляти' (к. 19) – *повивач* 'тс' (СЗГ, с. 236), *болниц'а* (у мовленні старшого покоління), *бол'ниц'а* (у мовленні респондентів середнього й молодшого віку) 'лікарня' (Жр) – *болниц'а* (СЗГ, с. 29), *толока*¹ '2) неорана ділянка землі, на якій давно ніхто не господарює' (ССГ, с. 416) – *толока* 'незоране поле' (ЛС, с. 235), *сушн'а* 'висушені фрукти та ягоди' (Жр) – *сушн'а* 'висушені фрукти' (ЛС, с. 342), *приморозок* 'заморозок' (Жр) – *приморозок* (ЛС, с. 133), *лушпайки* 'лушпиння картоплі' (Жр) – *лушпайки* 'тс' (ЛС, с. 188), *тартак* 'лісопилка' (Жр) – *тартак* 'тс' (ЛС, с. 186), *вал'ковий* 'виготовлений із вальків, блоків із суміші соломи, глини чи землі та води' (ССГ, с. 50) – *вал'ковий* 'із саману, саманий' (СЗГ, с. 34), *мерешчиц'а* 'ввижатися' (Жр) – *мерешчитис'а* 'тс' (СЗГ, с. 170), *мерешчытис'а* 'тс' (ЛС, с. 53), *прошл'атит* 'прогавити' (Жр) – *прошл'атити* 'тс' (ЛС, с. 277), *за дн'а* 'вдень' (Жр) – *за дн'а* 'тс' (ЛС, с. 53).

Третю групу утворюють тотожні за значенням лексеми, що розрізняються в зіставляваних ареалах морфологічними рисами: флексія -а / закінчення -е (< -ьє) в іменниках середнього роду II відміни в наз. і знах. відмінках: *дрант'а* 'старий, зношений,

порваний одяг' (к. 3) – *д'рант'е* 'що-небудь порване, старе' (СЗГ, с. 78), *цур'я* 'одяг' (к. 5) – *цур'е* 'тс' (СЗГ, с. 411); особливості реалізації суфікса -ува- / -ова-: *нагар'у'ватис'* 'дуже напружатися впродовж тривалого часу' (Жр) – *нагар'о'ватис'а* 'тс' (СЗГ, с. 181). Еквівалентні значення в говірках середньонадніпряньсько-степоного порубіжжя й говірках карпатської групи говорів мають дієслівні найменування, що розрізняються афіксами початкової форми: якщо в перших переважає інфінітив на -ть, то в аналізованих словниках із говірок південно-західного наріччя його репрезентовано з афіксом -ти: *лушчит'* 'теревити качани кукурудзи, лушити горіхи, стручки квасолі, гороху' (Жр) – *лушчити* 'тс' (СЗГ, с. 164), *про'чун'ат'* 'прийти до тями' (Жр) – *про'чун'ати* 'тс' (СЗГ, с. 295), *про'чумац'а* 'вийти зі стану сп'яніння' (Жр) – *про'чуматис'а* 'тс' (СЗГ, с. с. 295), *прот'р'ахнут'* 'просохнути (про одяг, землю)' (Жр) – *прот'р'ахнути* 'тс' (СЗГ, с. 294), *по'цубрит'* 'вкрати' (Жр) – *по'цубрити* 'тс' (СЗГ, с. 274), *настропо'лит'* 'підбурити' (Жр) – *настропо'лити* 'тс' (СЗГ, с. 197), *нас'тарчит'* 'настачитися' (Жр) – *нас'тарчити* 'тс' (СЗГ, с. 197), *пош'курут'* 'зняти кору з дерева' (Жр) – *пош'курути* 'тс' (СЗГ, с. 277), *м'н'акнут'* 'ставати м'яким' (Жр) – *м'н'акнути* 'тс' (СЗГ, с. 175), *скор'т'ит'* 'дуже захотіти' (Жр) – *скор'т'ити* 'тс' (ЛС, с. 138), *ви'бадуват'* 'перебирати в їжі' (Жр) – *ви'бадувати* 'тс' (ЛС, с. 55), *блудит'* 'блукати' (Жр) – *блудити* 'тс' (ЛС, с. 44) тощо.

Четверта, кількісно невелика група аналізованих паралелей – словотвірні варіанти репрезентантів тотожних сем: *бантина* 'поперечна балка між кроквами на горищі' (ССГ, с. 27) – *банта* 'тс' (ЛС, с. 240); для говірок середньонадніпряньсько-степоного порубіжжя характерна їхня варіативність, що демонструє активність діалектотворчих процесів у цьому ареалі: *пов'ивач* / *спов'ивач* / *пов'ич* / *спов'ич* 'довгий вузький шматок тканини для сповивання немовлят' (к. 19) – пор. у бойківських говірках *пов'ивач* 'тс' (СБГ, II, с. 87).

Деякі зіставлювані мовні одиниці відрізняються морфемною структурою, фонетичним оформленням і граматичним значенням: *др'а'нак²* 'старий стертий віник' (ССГ, с. 116) – *др'а'начка* 'тс' (ЛС, с. 78), *кл'ам'ра* (тільки мн.) 'деталі, якими з'єднують листи заліза на даху так, щоб між ними не затікала вода' (ССГ, с. 183) – *кл'ам'ра* 'скоба' (ЛС, с. 306).

Наявність однакових лексем чи їх формальних варіантів в ареалах середньонадніпряньсько-степоного порубіжжя і карпатської групи говорів не завжди засвідчує однакові відношення. Чимало лексем, що утворюють п'яту групу аналізованих лексико-семантичних явищ, у зіставлюваних говірках відрізняється семантичними характеристиками, причому відмінності можуть бути частковими й повними. Часткові семантичні відмінності притаманні тим найменуванням, що позначають різні модифікації реалій щодо крою, матеріалу виготовлення, наявності чи відсутності оздоблення, призначення, функцій тощо: *буш'лак* 'чоловіче те-

пле напівпальто з хутряним коміром', засвідчено в одній говірці північно-західної групи говірок середньонадніпряньсько-степоного порубіжжя (к. 63) – у бойківських говірках 'куртка' (СБГ, I, с. 79), *бурмус* 'кожух, довга, не вкрита сукном шуба з великим коміром, пошита звичайно з овечої шкури хутром досередини' – у бойківських говірках 'верхній чоловічий одяг' (СБГ, I, 77), *бриж'і* 'зборки тонкої тканини' відомий у бойківських говірках зі значенням 'зборки на рукавах жіночої сорочки' (СБГ, I, с. 171), *глин'аник* 'посудина, у якій розводили глину для мазання хати, долівки' (ССГ, с. 84) – *глин'аник* 'глиняний горщик' (СЗГ, с. 48). Незначні відмінності в семантиці аналізованих назв можуть бути спричинені або особливостями денотата, або різницею у формулюванні дефініції тої самої реалії авторами лексикографічних чи лінгвогеографічних джерел: [*в, з*]уставка 'вшити, вставлені шматки полотна на рукавах жіночої сорочки, на яких роблять вишивки квітками' (к. 34) – 'вишиваний верх рукава' (СБГ, II, с. 321), *обручка* 'металеве кільце, що його носять на пальці як символ шлюбу', поширена тільки в говірках західної зони середньонадніпряньсько-степоного порубіжжя (к. 132) – 'перстень без камінця' (СБГ, II, 11, 12, с. 344); *бо'жиц'а* 'присягтися' (Жр) – *бо'житис'а* 'присягтися перед Святим Письмом' (СЗГ, с. 28), *б'ілий гриб* 'боровик бронзовий' (Жр) – 'боровик королівський' (ЛС, с. 45), *т'лоз'р'ійка* 'стьобана ватяна куртка без рукавів та коміра' (к. 59) – *т'лоз'рейка* 'ватяна фуфайка' (СБГ, II, с. 291).

У зіставлюваних ареалах зафіксовано випадки однакового лексичного представлення різних реалій, явищ, дій: *за'вушниця* '1) елемент весільного вінка, що звисає зі скронь за вуха; 2) запалення вушних залоз' (к. 138) – 'сережки' (СЗГ, с. 90); *лич'ко* 'носок взуття' (ССГ, с. 224) – *лич'ко* 'зменш.-пестливе до лице' (СЗГ, с. 161), *лобур* / *лобур'ака* 'хлопчик 12-13 років' (Жр) – *лобур* 'зухвалець' (ЛС, с. 151), *бахур* 'коханець' (ССГ, с. 30) – *бахур* 'дитина' (СЗГ, с. 107), *ва'кац'ійа* (у мовленні діалектотоносіїв старшого покоління) 'акація' – *ва'кац'ійа* 'канікули' (СЗГ, с. 34). У зіставлюваних ареалах засвідчено найменування, які розрізняються і фонетичним чи морфемним оформленням, і семантичною структурою: *билин'д'ит'* 'подекуди виднітися, зрідка' (ССГ, с. 31–32) – *белен'д'ити* 'пусто говорити, базікати' (СЗГ, с. 22), *доп'равиц'а* 'дістатися до місця призначення' (Жр) – *доп'равитис'а* 'добудуватися' (СЗГ, с. 73), *латкат'* 'просити щось у когось' (Жр) – *латкати* 'співати весільних пісень під час виготовлення вінків для молодих' (СЗГ, с. 158), *лепнут'* 'кудись зникнути' (Жр) – *лепнути* 'кинути рідку глину на стіну чи стелю' (СЗГ, с. 160) тощо. Відмінності в семантиці зіставлюваних лексем можуть бути детерміновані різними причинами: формальним збігом неоднакових за походженням і часом виникнення явищ, поєднанням структурних і значенневих модифікацій слів у різних ареалах, інтенсивністю й спрямуванням діалектотворчих процесів у кожному з континуумів, урахування яких суттєве для кваліфікації зв'язків між ними.

Висновки. Порівняння мовних явищ, поширених у говірках середньонадніпрянсько-степового порубіжжя й бойківських, закарпатських і лемківських говірках виявляє, з одного боку, унікальність і самобутність цих мовних ландшафтів, а з іншого – засвідчує спільні лексичні й семантичні риси. У кожному з зіставлених ареалів аналізовані найменування утворюють специфічну систему взаємопов'язаних компонентів спільного лексичного складу української діалектної мови, окремі формально тотожні елементи протиставлені за властивими їм диференційними ознаками, зумовленими як лінгвальними, так і позалінгвістичними чинниками. Поєднання цих факторів у кожному з ареалів, закони й механізми їх дії ще не до кінця усвідомлені й вивчені, що становить перспективу подальших досліджень.

Функціонування карпатських лексичних еле-

ментів у говірках середньонадніпрянсько-степової межі, особливості їх формального варіювання й семантичної структури пояснюємо передовсім специфікою формування досліджуваного ареалу, зокрема інтенсивними міграційними потоками, наслідком яких стала строкатість мовного ландшафту, значна кількість різнодіалектних вкраплень, накладених на середньонадніпрянську основу. Однак наявність зіставних мовних явищ не лише на периферії середньонадніпрянського говору, у південній частині якого проходить зазначена межа, але й у його ядрі, дозволяє висловити припущення про можливе збереження залишків спільного архаїчного фонду. Остаточні висновки про причини існування міжзональних відповідників можна робити лише за умови наявності широкого емпіричного матеріалу, репрезентованого в лексикографічних, текстологічних і лінгвогеографічних джерелах.

Умовні позначення говірок

Жр – Журавка Звенигородського р-ну Черкаської обл.

Умовні скорочення використаних джерел

1. ЛС – Дуда І. Лемківський словник. 26000 слів. Тернопіль: Астон, 2011. 376 с.
2. СБГ – Онишкевич М.Й. Словник бойківських говірок. Київ: Наукова думка, 1984. Ч. 1. А–Н, 495 с., Ч. II. О–Я, 515 с.
3. СЗГ – Сабадош І. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. Ужгород, 2008. 480 с.
4. ССГ – Мартинова Г.І., Щербина Т.В. Словник середньонадніпрянських говірок. Черкаси: Видавця: Чабаненко Ю.А., 2020. 478 с.

Література

1. Бігусяк М.В. До полісько-гуцульських паралелей галузі весільної лексики. *Полісся: мова, культура, історія: Матеріали міжнародної конференції*. Київ, 1996. С. 114–117.
2. Волошинова М. Діалектні назви їжі: слобожансько-поліські паралелі. *Волинь–Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. № 22 (II)*, 2010. С. 35–40.
3. Гороф'янюк І. Із спостережень над подільсько-поліськими паралелями в дендролексичі. *Волинь–Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. № 22 (II)*, 2010. С. 56–64.
4. Гримашевич Г. Середньополісько-гуцульські лексико-семантичні паралелі (на матеріалі назв одягу і взуття). *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Філологія (мовознавство). Вип. XIX–XX*. Івано-Франківськ, 2008. С. 30–32.
5. Гриценко П.Ю., Стоянов І.А. Українсько-інослов'янські лексико-семантичні міжзональні паралелі. *Слов'янське мовознавство*. Київ, 1988. С. 101–124.
6. Делюсто М.С. Граматика говірки у світлі тексту: автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.01 – українська мова. Київ, 2010. 20 с.
7. Жилко Ф.Т. Середньонадніпрянські говори (деякі їх особливості і територія поширення). Середньонадніпрянські говори: Збірник статей. Відп. ред. Ф.Т. Жилко. Київ: Вид-во АН УРСР, 1960. С. 5–22.
8. Краєвська Г. Полісько-подільські паралелі в лексиці народних ремесел. *Волинь–Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. № 22 (II)*, 2010. С. 136–141.
9. Леснова В. Діалектна оцінна лексика: слобожансько-гуцульські паралелі. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія. Вип. XXXII–XXXIII*. Івано-Франківськ, 2012. С. 76–81.
10. Леснова В. Діалектна оцінна лексика: слобожансько-поліські паралелі. *Волинь–Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. № 22 (II)*, 2010. С. 178–185.
11. Мартинова Г.І. Середньонадніпрянсько-гуцульські лексичні паралелі (за лексикографічними матеріалами). *Вісник Прикарпатського університету. Філологія. Вип. XXXII–XXXIII*. Івано-Франківськ, 2012. С. 63–69.
12. Могила О.А. Карпато-поліські лексико-семантичні паралелі (на матеріалі метеорологічної лексики). *Мовознавство*. 1983. № 4. С. 61–65.
13. Наконечна Л. Лексико-семантичні паралелі в західнополіських і гуцульських говірках (на матеріалі лісової лексики). *Волинь–Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем. № 22 (II)*, 2010. С. 210–216.

14. Руснак Н. Лінгвокогнітивні та прагматичні виміри діалектних текстів буковинських говірок: монографія. Чернівці: Чернівецький нац. університет, 2009. 448 с.
15. Тищенко Т. М. Східноpodільсько-західнополіські лексичні паралелі (на прикладі рибальської лексики). *Волинь філологічна: текст і контекст*. 9 (1). Луцьк, 2010. С. 147–154.
16. Щербина Т. В. Ареалогія середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя: монографія. Черкаси: Видавець Андрощук П. С., 2009. 348 с.
17. Щербина Т. Гуцульські лексичні елементи в говірках середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя. *Вісник Прикарпатського університету. Філологія*. Вип. XXXII–XXXIII. Івано-Франківськ, 2012. С. 89–94.
18. Щербина Т. Поліські лексичні елементи в говірках середньонаддніпряньсько-степового порубіжжя. *Волинь–Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. № 22 (II), 2010. С. 210–216.

Conventional abbreviations of used sources

1. LS – Duda I. (2011) *Lemkivskyi slovnuk* [Lemki Dictionary]. 26000 sliv. Ternopil: Aston. 376 s.
2. SBH – Onyshkevych M. Yo. (1984) *Slovnuk boikivskykh hovirok* [Dictionary of Boyko Dialects]. Kyiv: Naukova dumka. Ch. I. A–N, 495 s., Ch. II. O–Ya, 515 s.
3. SZGH – Sabadosh I. (2008) *Slovnuk zakarpatskoi hovirky sela Sokyrnytsia Khustskoho raionu* [Dictionary of Transcarpathian Dialect of the Village of Sokyrnytsia, Khust District]. Uzhhorod. 480 s.
4. SSH – Martynova H. I., Shcherbina T. V. (2020) *Slovnuk serednonaddniprianskykh hovirok* [Dictionary of Middle Dnipro Dialects]. Cherkasy: Vydavets: Chabalenko Yu. A. 478 s.

References

1. Bihusiak M. V. (1996) Do polisko-hutsulskykh paralelei haluzi vesilnoi leksyky [To Polissya and Hutsul Parallels in the Field of Wedding Vocabulary]. *Polissia: mova, kultura, istoriia: Materialy mizhnarodnoi konferentsii*. Kyiv. S. 114–117 [in Ukrainian].
2. Voloshynova M. (2010) Dialektni nazvy yizhi: slobozhansko-poliski paraleli [Dialect Names of Food: Slobozhan and Polissya Parallels]. *Volyn–Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. № 22 (II). S. 35–40 [in Ukrainian].
3. Horofianiuk I. (2010) Iz sposterezhen nad podilsko-poliskymy paraleliamy v dendroleksytsi [From Observations on Podillya and Polissya Parallels in the Dendrolexicon]. *Volyn–Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. № 22 (II). S. 56–64 [in Ukrainian].
4. Hrymashevych H. (2008) Serednopolisko-hutsulski leksyko-semantychni paraleli (na materialy nazv odiahu i vzuttia) [Middle Polissya and Hutsul Lexical and Semantic Parallels (on the Material of the Names of Clothes and Shoes)]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Serii: Filolohiia (movoznavstvo)*. Vyp. XIX–XX. Ivano-Frankivsk. S. 30–32 [in Ukrainian].
5. Hrytsenko P. Yu., Stoianov I. A. (1988) Ukrainsko-inoslovianski leksyko-semantychni mizhzonalni paraleli [Ukrainian and non-Slavic Lexical and Semantic Interzonal Parallels]. *Slovianske movoznavstvo*. Kyiv. S. 101–124 [in Ukrainian].
6. Deliuisto M. S. (2010) Hramatyka hovirky u svitli tekstu [Grammar of Dialect in the Text]: dys. kand. ... filol. nauk: 10.02.01 – ukrainska mova. Kyiv. 20 s. [in Ukrainian].
7. Zhylko F. T. (1960) Serednonaddniprianski hovory (deiaki yikh osoblyvosti i terytoriiia poshyrennia) [Middle Dnipro Dialects (Some of Their Features and Distribution of the Territory)]. *Serednionaddniprianski hovory: Zbirnyk statei*. Vidp. red. F. T. Zhylko. Kyiv: Vyd-vo AN URSSR. S. 5–22 [in Ukrainian].
8. Kraievska H. (2010) Polisko-podilski paraleli v leksytsi narodnykh remesel [Polissya and Podillya Parallels in the Vocabulary of Folk Crafts]. *Volyn–Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. № 22 (II). S. 136–141 [in Ukrainian].
9. Liesnova V. (2012) Dialektna otsinna leksyky: slobozhansko-hutsulski paraleli [Dialect Evaluation Vocabulary: Slobozhan and Hutsul Parallels]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filolohiia*. Vyp. XXXII–XXXIII. Ivano-Frankivsk. S. 76–81 [in Ukrainian].
10. Liesnova V. (2010) Dialektna otsinna leksyky: slobozhansko-poliski paraleli [Dialect Evaluation Vocabulary: Slobozhan and Polissya Parallels]. *Volyn–Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. № 22 (II). S. 178–185 [in Ukrainian].
11. Martynova H. I. (2012) Serednonaddnipriansko-hutsulski leksychni paraleli (za leksykohrafichnymy materialamy) [Middle Dnipro and Hutsul Lexical Parallels (Based on Lexicographic Materials)]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filolohiia*. Vyp. XXXII–XXXIII. Ivano-Frankivsk. S. 63–69 [in Ukrainian].
12. Mohyla O. A. (1983) Karpato-poliski leksyko-semantychni paraleli (na materialy meteorolohichnoi leksyky) [Carpathian and Polissya Lexical and Semantic Parallels (on the Material of Meteorological Vocabulary)]. *Movoznavstvo*. № 4. S. 61–65 [in Ukrainian].
13. Nakonechna L. (2010) Leksyko-semantychni paraleli v zakhidnopoliskykh i hutsulskykh hovirkakh (na materialy lisovoi leksyky) [Lexical and Semantic Parallels in Western Polissya and Hutsul Dialects (Based on Forest Vocabulary)]. *Volyn–Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. № 22 (II). S. 210–216 [in Ukrainian].

14. Rusnak N. (2009) Linhvokohnityvni ta prahmatychni vymiry dialektnykh tekstiv bukovynskykh hovirok [Linguistic and pragmatic dimensions of dialect texts of Bukovinian Dialects]: monohrafiia. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. universytet. 448 s. (in Ukr.) [in Ukrainian].
15. Tyshchenko T.M. (2010) Skhidnopodilsko-zakhidnopoliski leksychni paraleli (na prykladi rybalskoi leksyky) [Eastern Podillya and Western Polissya Lexical Parallels (on the Example of Fishing Vocabulary)]. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst*. 9 (1). Lutsk. S. 147–154 [in Ukrainian].
16. Shcherbyna T.V. (2009) Arealohiia serednonaddnypriansko-stepovoho porubizhzhia [Areology of the Middle Dnipro Steppe Borderlands]: monohrafiia. Cherkasy: Vydavets Androshchuk P.C. 348 s. [in Ukrainian].
17. Shcherbyna T. (2012) Hutsulski leksychni elementy v hovirkakh serednonaddnypriansko-stepovoho porubizhzhia [Hutsul Lexical Elements in the Dialects of the Middle Dnipro Steppe Borderlands]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filolohiia*. Vyp. XXXII–XXXIII. Ivano-Frankivsk. S. 89–94 [in Ukrainian].
18. Shcherbyna T. (2010) Poliski leksychni elementy v hovirkakh serednonaddnypriansko-stepovoho porubizhzhia [Polissya Lexical Elements in the Dialects of the Middle Dnipro Steppe Borderlands]. *Volyn–Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem*. № 22 (II). S. 210–216 [in Ukrainian].

CARPATHIAN LEXICAL ELEMENTS IN THE DIALECTS OF THE MIDDLE DNIPRO AND STEPPE BORDERLAND

Abstract. The significance of the investigation of lexical units that are common to distant regions is derived from the necessity to examine the outcomes of interlanguage and inter-dialect interaction. This approach provides insights into the history of the formation of individual languages, addresses the issue of the origin of lexical and semantic levels in a dialect language, and outlines the dynamics of the vocabulary. The purpose of this investigation is a comparative analysis of lexical and semantic units of the languages of the Middle Dnipro and Steppe borderland, which have parallels in the dialects of the Carpathian group of languages; research of common and distinctive features of these phenomena, features of functioning against the background of different linguistic contexts of territorially distant areas within the single Ukrainian continuum.

The analysis of lexicographic materials contains more than 250 lexemes with at least one common meaning, 27 of which differ in phonetic design, and 23 of them are different in accentuation. Partial or complete semantic differences are characteristic of 14 formally similar lexemes. Based on a comparative study, parallels were identified between the lexical phenomena of the Middle Dnipro and Steppe borderland dialects and the Carpathian group of dialects. These parallels were grouped according to the features of the semantic structure and the presence or absence in the formal structure of the representatives of the semes. The subgroups were distinguished in the group of names with common meanings which completely coincide in both areas; those that have one or more values in common; semantically identical lexemes functioning in the studied areas in different phonetic, word-forming or grammatical variants.

When examining the linguistic characteristics of the dialects in the Middle Dnipro and Steppe borderland versus the Boyko's, Transcarpathian and Lemko's dialects, it becomes clear that these regions have distinct linguistic environments but also share certain vocabulary and meanings. This can be attributed to the unique formation of the area, marked by intensive migration flows that led to a varied linguistic landscape and numerous multi-dialectal inclusions based on the Middle Dnipro foundation. It is also believed that there may be remnants of a common ancient fund which is preserved.

Keywords: lexical parallels, idioms of the Middle Dnipro and Steppe borderland, Transcarpathian, Boyko, Lemko dialects.

© Щербина Т., 2023 р., © Заскалета В., 2023 р.

Тетяна Щербина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри українського мовознавства і прикладної лінгвістики, Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, Черкаси, Україна; Tanya_Bevz@i.ua; <http://orcid.org/0000-0003-0008-5983>

Tetyana Shcherbyna – Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Linguistics and Applied Linguistics, Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy, Cherkasy, Ukraine; Tanya_Bevz@i.ua; <http://orcid.org/0000-0003-0008-5983>.

Валентина Заскалета – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології, Київський національний лінгвістичний університет, Київ, Україна; v_zaskaleta@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-1294-0329>

Valentyna Zaskaleta – Candidate of Philology, Associate Professor of the Department of Ukrainian Philology, Kyiv National Linguistic University, Kyiv, Ukraine; v_zaskaleta@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0002-1294-0329>